

**NEUVOSTON DIREKTIIVI 2002/8/EY,
annettu 27 päivänä tammikuuta 2003,
oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kysei-
sissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 61 artiklan c alakohdan ja 67 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽²⁾,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽³⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan unioni on ottanut tavoitteekseen toteuttaa ja kehittää vapautteen, turvallisuuden ja oikeuden perustavaa aluetta, jossa taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus. Tällaisen alueen asteittaista toteuttamista varten yhteisö toteuttaa muun muassa vaikutuksiltaan rajat ylittäviä yksityisoikeudellisia asioita koskevan oikeudellisen yhteistyön alalla toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta.
- (2) Perustamissopimuksen 65 artiklan c alakohdan mukaan tällaisia toimenpiteitä ovat riita-asiaiden oikeudenkäyntien moitteettoman sujumisen esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa riita-asiaiden oikeudenkäyntiä koskevien jäsenvaltioissa sovellettavien säännösten yhteensopivuutta.
- (3) Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoonnutunut Eurooppa-neuvosto kehotti neuvostoa laatimaan vähimmäisvaatimukset, joilla varmistettaisiin asianmukainen oikeusapu rajat ylittävissä riita-asioissa koko unionin alueella.
- (4) Kaikki jäsenvaltiot ovat sopimuspuolina 4 päivänä marraskuuta 1950 tehdyssä Euroopan neuvoston yleissopimuksessa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi. Tässä direktiivissä tarkoitettujen asioiden käsitelyssä noudatetaan kyseistä yleissopimusta ja erityisesti periaatetta riita-asiaiden molempien osapuolten yhdenvertaisuudesta.
- (5) Tämän direktiivin tavoitteena on edistää maksuttoman oikeusavun soveltamista rajat ylittävissä riita-asioissa niihin henkilöihin, joilla ei ole riittäviä varoja, jos apu on tarpeen, jotta heillä olisi todellinen mahdollisuus oikeusapuaan. Yleisesti tunnustettu oikeus tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin vahvistetaan myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa.
- (6) Riita-asian kantajan tai vastaajan varojen puute tai riita-asian rajat ylittävistä luonteesta johtuvat vaikeudet eivät saa olla tehokkaan oikeussuojan esteenä.
- (7) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Kyseisessä artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen.
- (8) Tämän direktiivin tavoitteena on ennen kaikkea taata asianmukainen oikeusapu rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapua koskevat yhteiset vähimmäisvaatimukset tällaisissa riita-asioissa. Neuvoston direktiivi on paras oikeudellinen keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- (9) Tätä direktiiviä sovelletaan rajat ylittäviin riita-asioihin siviili- ja kauppaoikeuden aloilla.
- (10) Jokaisen tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa siviili- tai kauppaoikeudellisessa riita-asiaissa osapuolena olevan henkilön on voitava puolustaa oikeuksiaan oikeusteitse, vaikka hän ei taloudellisen asemansa vuoksi voisi vastata menettelyjen kustannuksista. Oikeusapu vastaa tarkoitustaan silloin, kun sen avulla varmistetaan sitä saavan henkilön oikeussuoja tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.
- (11) Oikeusavun olisi käsitettävä ennen oikeudenkäyntiä annettava oikeudellinen neuvonta sovinnon saavuttamiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa, oikeudellinen avustaminen asian vireillepanemiseksi tuomioistuimessa ja edustaminen oikeudenkäynnissä sekä avustaminen menettelyn kustannusten suorittamisessa tai niistä vapauttaminen.
- (12) Se, voivatko oikeusavun saajan maksettavaksi määrätyt vastapuolen kulut sisältyä menettelyn kustannuksiin, jätetään sen jäsenvaltion lainsäädännössä vahvistettavaksi, jossa oikeudenkäynti pidetään tai täytäntöönpanoa haetaan.
- (13) Kaikilla unionin kansalaisilla, riippumatta siitä, missä heidän koti- tai asuinpaikkansa on jäsenvaltion alueella, on oikeus saada oikeusapua rajat ylittävissä riita-asiaissa, jos he täyttävät tässä direktiivissä asetetut edellytykset. Tämä pätee myös kolmansien maiden kansalaisiin, joilla on asuinpaikka ja jotka oleskelevat laillisesti jonkin jäsenvaltion alueella.

⁽¹⁾ EYVL C 103 E, 30.4.2002, s. 368.

⁽²⁾ Lausunto annettu 25. syyskuuta 2002 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽³⁾ EYVL C 221, 17.9.2002, s. 64.

- (14) On suotavaa antaa jäsenvaltioiden määrittää itse ne rajat, joiden ylityessä henkilön edellytetään kykenevän vastaamaan menettelyn kustannuksista tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti. Nämä rajat asetetaan erinäisten objektiivisten tekijöiden, kuten tulojen, pääoman tai perhetilanteen perusteella.
- (15) Tämän direktiivin tavoitteita ei kuitenkaan voida saavuttaa, ellei oikeusavun hakijoille anneta myös silloin mahdollisuutta näyttää toteen, että he eivät kykene vastaamaan menettelyn kustannuksista, kun heidän varansa ylittävät sen jäsenvaltion asettaman rajan, jossa oikeudenkäynti pidetään. Viranomaisten arvioidessa siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään, myönnetäänkö oikeusapua tämän perusteella, ne voivat ottaa huomioon tiedot, joiden mukaan hakija täyttää taloudelliset hyväksymisperusteet jäsenvaltiossa, jossa hänen koti- tai asuinpaikkansa on.
- (16) Mahdollisuutta turvautua kyseisessä riita-asiassa muihin menettelyihin, joilla oikeusuoja varmistetaan, ei voida katsoa oikeusavuksi. Tällainen mahdollisuus voi kuitenkin oikeuttaa olettamaan, että asianosainen kykenee vastaamaan menettelyn kustannuksista epäedullisesta taloudellisesta asemastaan huolimatta.
- (17) Jäsenvaltioille olisi annettava mahdollisuus hylätä oikeusapuhakemus, jos se koskee ilmeisen perusteetonta kannetta tai asian perusteisiin liittyvillä perusteilla, jos riita-asian valmisteluvaiheessa tarjotaan neuvontaa ja oikeuspuolustajan saatavuus varmistetaan. Tehdessään päätöstä hakemuksen perusteista jäsenvaltiot voivat hylätä oikeusapuhakemukset silloin kun hakija vaatii vahingonkorvausta maineensa vuoksi, mutta hänelle ei ole aiheutunut aineellista tai taloudellista vahinkoa, tai kun hakemus koskee hakijan elinkeinon tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimiseen suoraan liittyvää kannetta.
- (18) Jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien erot ja monitahoisuus tai rajat ylittävien riita-asioihin liittyvät kustannukset eivät saisi estää oikeuspuolustajan toteutumista. Oikeusavun olisi siis katettava riita-asian rajat ylittävään luonteeseen välittömästi liittyvät kustannukset.
- (19) Harkitessaan, onko henkilön henkilökohtainen läsnäolo tuomioistuimessa tarpeen, jäsenvaltioiden tuomioistuinten olisi käytettävä tehokkaasti jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppa-oikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001⁽¹⁾ tarjoamia kaikkia mahdollisuuksia.
- (20) Jos oikeusapua myönnetään, sen on katettava koko menettely, myös kulut, jotka aiheutuvat tuomion täytäntöönpanosta. Oikeusavun saajan on saatava apua edelleen, jos joko hänen hyväkseen annettuun tuomioon haetaan muutosta tai jos hän itse hakee tuomioon muutosta, mikäli varoja ja riita-asian perusteita koskevat edellytykset täyttyvät edelleen.
- (21) Oikeusapua on annettava samoin edellytyksin, oli kyse perinteisistä oikeudenkäynneistä tai tuomioistuinten ulkopuolisista menettelyistä, kuten sovittelusta, mikäli laissa veloitetaan tai tuomioistuin määrää käyttämään tuomioistuinten ulkopuolista menettelyä.
- (22) Oikeusapua olisi myös myönnettävä virallisten asiakirjojen täytäntöönpanoon toisessa jäsenvaltiossa tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.
- (23) Oikeusapua myöntää kansallista lainsäädäntöään soveltaen ja tämän direktiivin periaatteita noudattaen se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti pidetään tai täytäntöönpanoa haetaan, lukuun ottamatta apua riita-asian valmisteluvaiheessa silloin, kun oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka ei ole siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.
- (24) On tarkoituksenmukaista, että oikeusavun myöntää tai hylkää sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio pannaan täytäntöön. Näin on silloin, kun tuomioistuin käsittelee pääasiaa sekä silloin, kun sen on ensiksi päätettävä toimivaltaisuudestaan.
- (25) Jäsenvaltioiden välillä olisi järjestettävä oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla, jotta suurelle yleisölle ja ammattilaisille tiedotettaisiin asiasta ja jotta oikeusapuhakemusten toimittaminen jäsenvaltiosta toiseen yksinkertaistuisi ja nopeutuisi.
- (26) Tässä direktiivissä säädetyt ilmoitus- ja lähettämismenettelyt perustuvat suoraan Strasbourgissa 27 päivänä tammikuuta 1977 allekirjoitetun maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen sopimuksen, jäljempänä 'vuoden 1977 sopimus', vastaaviin menettelyihin. Oikeusapuhakemusten lähettämiseksi vahvistetaan määräaika, mistä ei määrätä vuoden 1977 sopimuksessa. Suhteellisen lyhyen määräajan vahvistaminen edistää asianmukaista oikeudenhoitoa.
- (27) Tämän asetuksen nojalla toimitettavat tiedot olisi suojattava. Koska yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsitteilyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY⁽²⁾ sekä henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla 15 päivänä joulukuuta 1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/66/EY⁽³⁾ ovat sovellettavissa, tässä asetuksessa ei tarvita tietosuoja koskevia erityissäännöksiä.

(1) EYVL L 174, 27.6.2001, s. 1.

(2) EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31.

(3) EYVL L 24, 30.1.1998, s. 1.

- (28) Vakiolomakkeen laatiminen oikeusapuhakemuksia ja niiden toimittamista varten rajat ylittävissä riita-asioissa helpottaa ja nopeuttaa menettelyjä.
- (29) Tämän lisäksi näitä hakemuslomakkeita ja jäsenvaltioiden hakemuslomakkeita olisi oltava saatavilla Euroopan tasolla päätöksellä 2001/470/EY⁽¹⁾ perustetun Euroopan oikeudellisen verkoston tietojärjestelmän kautta.
- (30) Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY⁽²⁾ mukaisesti.
- (31) On täsmennettävä, että vähimmäisvaatimusten vahvistaminen rajat ylittäviä riita-asioita varten ei estä jäsenvaltioita antamasta oikeusavun hakijoille ja saajille suotuisampia järjestelyjä koskevia säännöksiä.
- (32) Vuoden 1977 sopimusta ja maksutonta oikeudenkäyntiä koskevien hakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen sopimuksen Moskovassa vuonna 2001 allekirjoitettua lisäpöytäkirjaa sovelletaan edelleen vuoden 1977 sopimuksen tai pöytäkirjan sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kesken. Tätä direktiiviä sovelletaan kuitenkin ensisijaisesti vuoden 1977 sopimuksen ja pöytäkirjan määräyksiin nähden jäsenvaltioiden keskinäisissä suhteissa.
- (33) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemaa koskevan pöytäkirjan 3 artiklan mukaisesti Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti ovat ilmoittaneet haluavansa osallistua tämän direktiivin antamiseen.
- (34) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin antamiseen, tämä direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskassa,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

SOVELTAMISALA JA MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Tavoitteet ja soveltamisala

1. Tämän direktiivin tavoitteena on parantaa oikeussuojakeinoja rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäissäännöt.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan rajat ylittävissä siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti direktiiviä ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.

3. 'Jäsenvaltiolla' tarkoitetaan tässä direktiivissä jäsenvaltioita Tanskaa lukuun ottamatta.

2 artikla

Rajat ylittävät riita-asiat

1. Tässä direktiivissä rajat ylittävällä riita-asialla tarkoitetaan riita-asiaa, jossa tämän direktiivin mukaisesti oikeusapua hakevan asianosaisen koti- tai asuinpaikka on muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on pantava täytäntöön.

2. Jäsenvaltio, jossa on asianosaisen kotipaikka, on määriteltävä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) 44/2001⁽³⁾ 59 artiklan mukaisesti.

3. Se, onko riita-asia rajat ylittävä, määräytyy sen ajankohdan mukaan, jona hakemus esitetään tämän direktiivin mukaisesti.

II LUKU

OIKEUS OIKEUSAPUUN

3 artikla

Oikeus oikeusapuun

1. Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiaassa asianosaisina olevilla luonnollisilla henkilöillä on oikeus saada asianmukaista oikeusapua, jotta heidän oikeussuojajansa voisi toteutua, tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.

2. Oikeusavun katsotaan olevan asianmukaista, kun sillä varmistetaan:

- riita-asian valmisteluvaiheessa annettava oikeudellinen neuvonta sovinnon saavuttamiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa;
- oikeudellinen avustaminen ja edustaminen oikeudenkäynnissä sekä oikeusavun saajan vapauttaminen menettelyn kustannuksista tai hänen avustamisensa niiden suorittamisessa, mukaan lukien 7 artiklassa tarkoitetut kulut ja palkkiot henkilöille, jotka tuomioistuimella on määrännyt suorittamaan toimia oikeudenkäynnin aikana.

Niissä jäsenvaltioissa, joissa hävinnyt osapuoli vastaa vastapuolen kuluista, oikeusapu kattaa vastapuolelle aiheutuneet kulut, jos oikeusavun saaja häviää asian ja jos vastapuolen kulut olisi korvattu, jos oikeusavun saajan koti- tai asuinpaikka olisi ollut jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.

⁽¹⁾ EYVL L 174, 27.6.2001, s. 25.

⁽²⁾ EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

⁽³⁾ EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1, asetus sellaisena kuin se on muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 1496/2002 (EYVL L 225, 29.8.2002, s. 13).

3. Jäsenvaltioilla ei ole velvollisuutta oikeudellisen avustamisen tai oikeudenkäyntiedustuksen järjestämiseen menettelyissä, joiden erityinen tarkoitus on, että asianosaiset voivat itse ajaa asiaansa, ellei tuomioistuimien tai muun toimivaltainen viranomaisen asianosaisten yhdenvertaisuuden tai asian vaikeuden vuoksi päätä toisin.

4. Jäsenvaltiot voivat vaatia oikeusavun saajaa suorittamaan kohtuullisen osuuden menettelyn kustannuksista ottaen huomioon 5 artiklassa tarkoitettujen edellytykset.

5. Jäsenvaltiot voivat säätää, että toimivaltainen viranomaisen voi päättää, että oikeusavun saajan on korvattava saamansa oikeusapu kokonaan tai osittain, jos hänen taloudellinen asemansa on olennaisesti kohentunut tai jos oikeusavun myöntämistä koskeva päätös tehtiin oikeusavun saajan antamien väärin tietojen perusteella.

4 artikla

Syrjintäkielto

Jäsenvaltioiden on myönnettävä oikeusapua ilman syrjintää Euroopan unionin kansalaisille ja niille kolmansien maiden kansalaisille, jotka oleskelevat laillisesti jossakin jäsenvaltiossa.

III LUKU

OIKEUSAVUN EDELLYTYKSET JA LAAJUUS

5 artikla

Varoja koskevat edellytykset

1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä oikeusapua 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille henkilöille, jotka eivät taloudellisen tilanteensa vuoksi itse kykene osittain tai kokonaan vastaamaan 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista menettelyn kustannuksista, jotta heillä olisi mahdollisuus oikeussuojaan.

2. Sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisen, jossa oikeudenkäynti pidetään, arvioi henkilön taloudellista tilannetta erinäisten objektiivisten tekijöiden, kuten tulojen, pääoman tai perhetilanteen perusteella, hakijasta taloudellisesti riippuvaisten henkilöiden varojen arviointi mukaan lukien.

3. Jäsenvaltiot voivat asettaa rajoja, joiden ylittyessä oikeusavun hakijoiden katsotaan kykenevän osittain tai kokonaan vastaamaan 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista menettelyn kustannuksista. Nämä rajat määritellään tämän artiklan 2 kohdassa esitettyjä perusteita noudattaen.

4. Tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti asetettu raja ei saa estää oikeusavun hakijaa, jonka kohdalla asetetut rajat ylittyvät, saamasta oikeusapua, jos hän näyttää toteen, ettei kykene vastaamaan 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista menettelyn kustannuksista siksi, että elinkustannukset ovat erilaiset jäsenvaltiossa, jossa hänen koti- tai asuinpaikkansa on, ja jäsenvaltiossa, jossa oikeuspaikka sijaitsee.

5. Oikeusapua ei ole tarpeen myöntää hakijalle, jolla on kyseisessä tapauksessa tosiasiaa mahdollisuus turvautua muuhun järjestelyyn, joka kattaa 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen menettelyn kustannukset.

6 artikla

Riita-asian perusteisiin liittyvät edellytykset

1. Jäsenvaltiot voivat säätää, että toimivaltaiset viranomaiset voivat hylätä oikeusapuhakemuksen, jos se koskee ilmeisen perusteetonta kannetta.

2. Jos ennen oikeudenkäyntiä annetaan apua, oikeusavun jatkumisesta voidaan tehdä kielteinen päätös tai jatkuminen voidaan peruuttaa asian perusteisiin liittyvillä perusteilla, jos oikeussuojan saatavuus varmistetaan.

3. Jäsenvaltioiden on tehdessään päätöstä hakemuksen perusteista harkittava yksittäisen tapauksen merkitystä hakijan kannalta, mutta ne voivat kuitenkin ottaa huomioon myös asian luonteen, kun hakija vaatii vahingonkorvausta maineensa vuoksi, vaikka hänelle ei ole aiheutunut aineellista tai taloudellista vahinkoa, tai jos hakemus koskee hakijan elinkeinon tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimiseen suoraan liittyvää kannetta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 5 artiklan soveltamista.

7 artikla

Riita-asian rajat ylittävään luonteeseen liittyvät kustannukset

Sen jäsenvaltion, jossa oikeudenkäynti pidetään, myöntämän oikeusavun on katettava seuraavat riita-asian rajat ylittävään luonteeseen välittömästi liittyvät kulut:

- tulkkauksikulut;
- niiden tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen edellyttämien ja oikeusavun saajan esittämien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuneet kulut, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi ja
- hakijan vastattavaksi tulevat matkakulut, kun asianomaisen jäsenvaltion laki tai asiaa käsittelevä tuomioistuin edellyttää hakijan asiaa esittävien henkilöiden henkilökohtaista läsnäoloa ja kun tuomioistuin päättää, että kyseisten henkilöiden kuuleminen ei muuten järjesty sitä tyydyttävällä tavalla.

8 artikla

Jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, kattamat kulut

Jäsenvaltion, jossa on oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka, on 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla myönnettävä oikeusapua, joka kattaa:

- paikallisen asianajajan tai oikeudellista apua antamaan lain mukaan kelpoisen muun henkilön antaman avun kulut, jotka ovat aiheutuneet kyseisessä jäsenvaltiossa ennen oikeusapuhakemuksen vastaanottamista tämän direktiivin mukaisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.
- hakemuksen ja hakemuksen tueksi tarvittavien asiakirjojen kääntämisestä aiheutuvat kulut, kun hakemus esitetään edellä mainitun jäsenvaltion viranomaisille.

9 artikla

Oikeusavun kesto

1. Oikeusapu jatkuu kokonaan tai osittain myönnettynä siten, että se kattaa myös kulut, jotka aiheutuvat tuomion täytäntöönpanosta jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään.
2. Oikeusavun saaja, joka on saanut oikeusapua siinä jäsenvaltiossa, jossa oikeudenkäynti pidetään, saa sen jäsenvaltion lain mukaista oikeusapua, jossa tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa haetaan.
3. Oikeusavun antamista jatketaan, jos joko oikeusavun saajan vastapuoli tai saaja itse hakee muutosta edellyttäen, että 5 ja 6 artiklasta ei muuta johdu.
4. Jäsenvaltiot voivat varata mahdollisuuden hakemuksen tutkimiseen uudelleen missä tahansa oikeudenkäynnin vaiheessa 3 artiklan 3 ja 5 kohdan, 5 ja 6 artiklan mukaisin perustein, myös tämän artiklan 1—3 kohdassa tarkoitetuissa menettelyissä.

10 artikla

Tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt

Oikeusapu on ulotettava koskemaan myös tuomioistuinten ulkopuolisia menettelyjä tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti, jos laissa veloitetaan asianosaiset käyttämään tällaista menettelyä tai jos tuomioistuin määrää riita-asian osapuolet käyttämään tällaista menettelyä.

11 artikla

Viralliset asiakirjat

Oikeusapua myönnetään virallisten asiakirjojen täytäntöönpanoon toisessa jäsenvaltiossa tässä direktiivissä asetettujen edellytysten mukaisesti.

IV LUKU

MENETTELY

12 artikla

Oikeusavun myöntävä viranomainen

Oikeusavun myöntää tai epää sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jossa oikeudenkäynti pidetään, sanotun kuitenkin rajoittamatta 8 artiklan soveltamista.

13 artikla

Oikeusapuhakemusten tekeminen ja toimittaminen

1. Oikeusapuhakemukset voidaan tehdä joko:
  - a) sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa on hakijan koti- tai asuinpaikka (lähettävä viranomainen), tai

b) sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa oikeudenkäynti pidetään tai jossa tuomio on määrä panna täytäntöön (vastaanottava viranomainen).

2. Oikeusapuhakemukset on tehtävä ja hakemuksen tueksi esitettävät asiakirjat toimitettava käännöksinä:

- a) toimivaltaisen vastaanottavan viranomaisen jäsenvaltion jollakin virallisella kielellä, joka on yksi Euroopan yhteisön toimielinten virallisista kielistä, tai
- b) jollakin muulla kielellä, jonka kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3. Toimivaltaiset lähettävät viranomaiset voivat päättää kieltäytyä toimittamasta hakemusta, jos se on:

- a) ilmeisen perusteeton tai
- b) ei selvästi kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan.

Kyseiisiin päätöksiin sovelletaan 15 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

4. Toimivaltaisen lähettävän viranomaisen on avustettava hakijaa sen varmistamiseksi, että hakemukseen liitetään kaikki sen tiedon mukaan hakemuksen käsittelemiseksi vaadittavat asiakirjat. Sen on myös avustettava hakijaa toimittamaan hakemuksen tueksi esitettävien asiakirjojen käännökset 8 artiklan b alakohdan mukaisesti.

Toimivaltaisen lähettävän viranomaisen on lähetettävä hakemus toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle vastaanottavalle viranomaiselle 15 päivän kuluessa vastaanotettuaan jollakin 2 kohdassa tarkoitetuista kielistä asianmukaisesti täytetyn lomakkeen ja sen tueksi esitetyt asiakirjat käännettyinä tarvittaessa jollekin kyseisistä kielistä.

5. Tämän direktiivin mukaisesti toimitettuja asiakirjoja ei tarvitse laillistaa eikä niiltä vaadita muuta vastaavanlaista muodollisuutta.

6. Jäsenvaltiot eivät saa periä maksuja 4 kohdan mukaisesti suoritetuista palveluista. Jäsenvaltio, jossa oikeusavun hakijan koti- tai asuinpaikka on, voi säätää, että hakijan on korvattava toimivaltaiselle lähettävälle viranomaiselle kääntämisestä aiheutuneet kulut, jos toimivaltainen viranomainen hylkää oikeusapuhakemuksen.

14 artikla

Toimivaltaiset viranomaiset ja kieli

1. Jäsenvaltioiden on nimettävä viranomainen tai viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia toimittamaan (lähettävät viranomaiset) ja vastaanottamaan hakemuksen (vastaanottavat viranomaiset).

2. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava komissiolle seuraavat tiedot:

- 1 kohdassa tarkoitettujen toimivaltaisten vastaanottavien tai lähettävien viranomaisten nimet ja osoitteet,
- maantieteelliset alueet, joilla ne ovat toimivaltaisia,

— niiden käytettävissä olevat keinot hakemusten vastaanottamiseksi ja,

— kielet, joita voidaan käyttää hakemuksen täyttämiseksi.

3. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle oman kielensä lisäksi se yhteisön toimielinten virallinen kieli tai ne viralliset kielet, joilla laaditut oikeusapuhakemukset toimivaltainen vastaanottava viranomainen suostuu vastaanottamaan tämän direktiivin mukaisesti.

4. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut tiedot ennen 30 päivää marraskuuta 2004. Näiden tietojen myöhemmistä muutoksista on ilmoitettava komissiolle viimeistään kaksi kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa kyseisessä jäsenvaltiossa.

5. Edellä 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut tiedot julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

15 artikla

Hakemusten käsittely

1. Kansallisten viranomaisten, joilla on toimivalta päättää oikeusapuhakemuksista, on varmistettava, että hakija saa täydelliset tiedot hakemuksen käsittelystä.

2. Päätökset on perusteltava siinä tapauksessa, että hakemus hylätään kokonaan tai osittain.

3. Jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta hakea uudelleenkäsitteilyä tai muutosta oikeusapuhakemuksen hylkäyspäätöksen johdosta. Jäsenvaltiot voivat jättää ilman tätä mahdollisuutta tapaukset, joissa oikeusapupyynnön hylkää tuomioistuimien, jonka pääasiaa koskevaan päätökseen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voi hakea muutosta, tai muutoksenhaikutuomioistuimien.

4. Jos päätökseen, jolla oikeusapu evätään tai peruutetaan 6 artiklan nojalla, haetaan muutosta hallintoteitse, muutoksenhaku on aina viime vaiheessa ohjattava tuomioistuimeen.

16 artikla

Vakiolomake

1. Oikeusapuhakemusten toimittamisen helpottamiseksi laaditaan 17 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä käyttäen vakiolomake oikeusapuhakemuksia ja niiden toimittamista varten.

2. Vakiolomake oikeusapuhakemusten lähettämistä varten on laadittava viimeistään 30 päivänä toukokuuta 2003.

Vakiolomake oikeusapuhakemuksia varten on laadittava viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2004.

V LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

17 artikla

Komitea

1. Komissiota avustaa komitea.

2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 3 ja 7 artiklassa säädettyä menettelyä.

3. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä.

18 artikla

Asiasta tiedottaminen

Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on toimittava yhteistyössä, jotta yleisö ja oikeusalan ammattilaiset voisivat saada tietoa erilaisista oikeusapujärjestelmistä, varsinkin päätöksen 2001/470/EY mukaisesti perustetun Euroopan oikeudellisen verkoston välityksellä.

19 artikla

Suotuisimmat säännökset

Tämän direktiivin säännösten estämättä jäsenvaltiot voivat säätää oikeusavun hakijoihin ja saajiin sovellettavista suotuisimmista järjestelyistä.

20 artikla

Suhde muihin välineisiin

Tämän direktiivin säännöksillä on jäsenvaltioiden välisissä suhteissa ja sen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa etusija jäsenvaltioiden tekemissä kahden- ja monenvälisissä sopimuksissa oleviin määräyksiin nähden, mukaan lukien:

a) Strasbourgissa 27 päivänä tammikuuta 1977 allekirjoitettu maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskeva eurooppalainen sopimus, sellaisena kuin se on muutettuna maksutonta oikeudenkäyntiä koskevien hakemusten toimittamista koskevan eurooppalaisen sopimuksen Moskovassa vuonna 2001 allekirjoitetulla lisäpöytäkirjalla,

b) Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 tehty yleissopimus kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamisesta.

21 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin soveltamiseksi tarvittavat lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2004 lukuun ottamatta 3 artiklan 2 kohdan a alakohtaa, jonka säännökset on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 30 päivänä toukokuuta 2006. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettuihin kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

22 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

23 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

Tehty Brysselissä 27 päivänä tammikuuta 2003.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

G. PAPANDREOU
